

neměl nároku a dovoluje odporovati pro nadržování za stejných předpokladů, ale jen v konkursu. Zde má úspěšné odporování jen ten účinek, že bude věc, které věřitel odporovatelným jednáním nabyt, zase vrácena do všeobecného uspokojovacího fondu a že jí bude upotřebeno k rovnoměrnému uspokojení všech věřitelů, i věřitele, jemuž bylo odchylným uspokojením nadržováno, neboť podle §§ 44 konk. ř. jeho pohledávka zase oživne a může se jí domáhati jako konkursní pohledávky. Mimo konkurs však by odporování mělo zcela jiný účinek, neboť tu by nabyt zvítězivší odporující věřitel nároku, aby se uspokojil exekucí z toho, co nadržováním ze jmění dlužníka ušlo, bez zřetele na pohledávky ostatních věřitelů, zejména na pohledávku věřitele, jemuž bylo nadržováno. Odporující věřitel by tedy svým odporem dosáhl právě toho, co vytýká věřiteli, jemuž bylo nadržováno. K tomu ho nemůže oprávnovati pouze to, že se uspokojení stalo odchylným způsobem. S hlediska poctivého věřitele, který chce jen uspokojení svého dluhu a nechce těžiti z pletich na újmu jiných věřitelů, není nic závadného v tom, dá-li si — ježto je dohodnut s dlužníkem nebo poněvadž placení samo není možné — na místě toho, co má býti zapláceno, poskytnouti něco jiného. Předpokládá se ovšem, že se věřiteli nedostalo na majetkové hodnotě dlužníka více, než činí majetková hodnota toho, nač měl nárok, neboť dostal-li více, byla aktiva dlužníka zmenšena o více, než byla zmenšena jeho pasiva, a nejde již jen o pouhé nadržování, nýbrž také o zkrácení věřitelů předpokládané v § 2 odp. ř. a lze tomu odporovati za podmínek v dotčeném předpisu stanovených.

Nižší soudy se neobíraly věcí s výše uvedených hledisek a neučinily v té příčině nutná skutková zjištění, zejména, zda byla tvrzená pohledávka žalovaných, na niž byla kupní cena zúčtována, po právu a splatná, zda žalovaní trhovou smlouvou neobdrželi na hodnotě více, než činily žalovaným převzaté knihovní pohledávky a výměnek a vlastní pohledávky zaúčtované na kupní cenu, a za jakých okolností byla kupní smlouva sjednána. Nižším soudům také ušlo, že žalobci sami přednesli, že žalovaní ihned po kupní smlouvě (tedy ještě než byla odpůřčí žaloba v pozemkové knize poznamenána) koupenou nemovitost předlužili tak, že dluhy již dnes přesahují kupní cenu 60.000 Kč. Ani to není bez významu. Přesahují-li knihovní pohledávky a jiná břemena, jež předcházejí poznámce odpůřčí žaloby, hodnotu nemovitosti a nelze-li proto očekávat, že zbude z možného nejvyššího podání za nemovitosti po zaplacení knihovních pohledávek a břemen něco na uspokojení pohledávky příslušící žalobkyni, jest její žalobu zamítnouti již pro nedostatek její způsobilosti zjednati neb aspoň usnadniti uspokojení žalobkyně. Bude tudíž i v tom směru učiniti přesná zjištění. Není proto věc pro nedostatek takovýchto zjištění zralá k rozhodnutí (§ 510 c. ř. c.).

Čís. 16421.

Neučinil-li pojistník takové opatření mezi živými, z něhož by obmyšlený nabyt již za pojistníkovu života přímého nároku na pojistitelovo plnění, náleží majetkoprávní nároky ze životní pojistky, kterou

byla odvolatelně obmyšlena třetí osoba, do konkursní podstaty pojistníkovy bez zřetele na to, zda a jaké prohlášení podle § 23 konk. ř. správce konkursní podstaty učiní.

Zemřel-li v takovémto případě pojistník, na jehož jmění byl prohlášen konkurs, ve lhůtě vytčené v § 150, odst. 3, zák. o poj. smlouvě č. 501/1917 ř. z., aniž před tím jménem označený obmyšlený vykonal právo vstupu do pojistné smlouvy na místě pojistníka, náleží nárok z pojistné smlouvy do konkursní podstaty a obmyšlenému nepřisluší proto konkursní podstatě nárok na vyloučení pojistné sumy (§ 47 konk. ř.).

Jak může dojít k postupu životní pojistky za života postupníkovy ve prospěch obmyšleného.

(Rozh. ze dne 26. října 1937, Rv I 1294/36.)

Josef S. byl podle pojistky ze dne 20. března 1923 pojištěn u Č. pojišťovny v P. na život na částku 10.000 Kč. Pojištěná částka měla být po pojistníkově smrti vyplacena jeho nyní žalovanému synu, nezletilému Miloslavu S. K návrhu Josefa S. byl usnesením krajského soudu v J. ze dne 18. června 1934, č. j. K 19/34-1, vyhlášen na jeho jmění konkurs a konkursním správcem byl jmenován žalobce Dr. Ch. Úpadce Josef S. dne 6. července 1944 zemřel. Poručníkem nezl. Miloslava S. byl ustanoven Dr. H., advokát v J., a spoluporučnicí matka žalovaného Božena S. Tvrdě, že žalovaný nepoužil svého práva příslušícího mu podle § 150 zák. o poj. smlouvě č. 501/1917 ř. z., aby se svolením pojistníkovým za náhradu odkupní ceny konkursní podstatě vstoupil na místě pojistníka v pojistnou smlouvu do měsíce ode dne, kdy byl vyhlášen konkurs, a že proto pojištěná částka náleží celá do konkursní podstaty, domáhá se žalující správce konkursní podstaty Dr. Ch. žalobou, aby žalovaný byl uznán povinným svoliti k tomu, aby byla žalobci jako správci konkursní podstaty pozůstalosti po Josefu S. vyplacena částka 7.670 Kč 55 h s přísl. ze sirotčí pokladny okresního soudu v J., kam ji pojišťovna po smrti úpadcově složila. Soud prvního st. l. i c e zamítl žalobu. D ů v o d y: Ve sporu jde jen o to, zda vyplacená pojistka náleží do konkursní podstaty pozůstalosti po Josefu S., či nikoli. Jest nesporno a soud zjišťuje pojistkou č. 15941 ze dne 20. března 1923 Č. pojišťovny v P., že Josef S. uzavřel pojistku na život na 10.000 Kč splatných 25. února 1948, dožije-li se pojistník Josef S. uvedeného dne, a kdyby zemřel kdykoli dříve, měl být pojištěný kapitál ihned po jeho úmrtí vyplacen obmyšlenému jeho synu Miloslavu S. (žalovanému). Podle dotčené pojistky byla poskytnuta na ni zápůjčka 2.180 Kč. Josef S. zemřel dne 6. července 1934 a na vyzvání okresního soudu v J. převedla Č. pojišťovna splatný kapitál pojistky v částce 7.670 Kč 55 h na šekový účet sirotčí pokladny uvedeného okresního soudu pro žalovaného. Dne 18. června 1934 byl prohlášen konkurs na jmění Josefa S. Podle těchto zjištění nastal v souzené věci pojistný případ dne 6. července 1934, kdy Josef S. zemřel, a podle pojistky při-

padl pojištěný kapitál obmyšlenému Miloslavu S. (žalovanému) ihned po smrti jeho otce Josefa S. Pojišťovna také celou shora uvedenou částku, která z pojistné částky zbývala, převedla do sirotčí pokladny pro žalovaného, čímž uznávala pouze právo žalovaného jako obmyšleného. Od 6. července 1934 nebylo tu tedy již smluvního poměru mezi Josefem S. a pojišťovnou, nýbrž pouze mezi žalovaným a pojišťovnou, a ta byla povinna zbývajícím kapitál z pojistky vyplatiti pouze jemu a také jej do sirotčí pokladny pro něho vyplatila. Žalovaný nabyl jako obmyšlený práva ze smlouvy, jakmile nastal pojistný případ, t. j. ihned smrtí Josefa S., a nepotřeboval vykonávati podle § 150 zák. o poj. smlouvě právo, aby se svolením pojistníkovým vstoupil v pojistnou smlouvu. Žalobce by měl snad nárok na odkupní hodnotu, nemá však nároku na celou pojistku. Nároku na odkupní hodnotu se však žalobce nedomáhal, nýbrž si činil nárok na celou pojištěnou sumu. K ní však neměl a nemá práva, poněvadž ani Josef S. neměl takového práva, neboť pojištěný kapitál měl dostati teprve roku 1948. Pojišťovna také nevyplatila odkupní hodnotu, nýbrž celou pojistku. Za vylíčeného stavu věci nepatří vyplacená pojistka ani do pozůstalosti po Josefu S., ani do konkursní podstaty. Hledíc na to, co uvedeno, nepotřeboval se soud zabývati dalšími okolnostmi oběma stranami tvrzenými, není-li žaloba odůvodněna již z vyložených důvodů. **O d v o l a c í s o u d** potvrdil napadený rozsudek. **D ů v o d y:** Jde o pojištění ve prospěch třetí osoby ve smyslu § 132 zák. č. 501/1917 ř. z. Podle dotčeného ustanovení třetí osoba, v jejíž prospěch se pojištění sjednává (obmyšlený), nabývá, neustanovuje-li smlouva jinak, práva na pojistitelovo plnění teprve vznikem pojistné příhody. Tou bylo v souzeném případě úmrtí pojistníka Josefa S., nastalé před 25. únorem 1948. Josef S. dne 6. července 1934 zemřel a tím žalovanému jako třetí osobě vzniklo právo žádati na pojišťovně plnění, t. j. zaplacení pojištěné jistiny. Pojišťovna také toto jeho právo uznala, složivši pojištěnou sumu pro žalovaného do sirotčí pokladny. Jde toliko o otázku, zda právo žalovaného nezaniklo proto, že před úmrtím pojistníka byl na jeho jmění vyhlášen konkurs. Odvolací soud je toho názoru, že vyhlášení konkursu nemělo takovýto účinek. Pojistná smlouva trvala i po vyhlášení konkursu dále, ježto ji ani pojistitel sám nezrušil (§ 29 řeč. zák.), ani od ní neodstoupil sám konkursní správce (§ 23 konk. ř.). Z pojistné smlouvy vznikl, jak výše uvedeno, úmrtím pojistníka nárok žalovaného jako osoby třetí na výplatu pojištěné jistiny, která právě hledíc na to, že jde o osobu třetí a nikoli o úpadce, nenáleží do konkursní podstaty (srv. Bartsch-Pollak, str. 171, 209). Ustanovení § 150 řeč. zák. se na souzený případ nehodí, ježto pojistník za lhůty tam stanovené zemřel a tím nastal pojistný případ, takže nebylo již potřebí, aby žalovaný prohlásil, že vstupuje v pojistnou smlouvu místo pojistníka. Z vyložených důvodů nevyhověl odvolací soud žalobcovu odvolání,

N e j v y š š í s o u d uložil soudu první stolice další jednání a nové rozhodnutí.

D ů v o d y:

Majetkoprávní nároky ze životní pojistky, kterou byla odvolatelně obmyšlena třetí osoba, náleží podle § 3 konk. ř. č. 64/1931 Sb. z. a n. do konkursní podstaty pojistníkovy, poněvadž obmyšlená osoba nabývá nároku na plnění pojistitelovo podle §§ 132, odst. 1, a 167 č. 26 zák. č. 501/1917 ř. z. teprve dostavením se pojistné příhody, nebylo-li ve smlouvě ustanoveno jinak. Do té doby jest pojistník (§ 132, odst. 2, zák. č. 501/1917 ř. z.) oprávněn nakládati s pojistkou a přísluší mu veškeré nároky z pojistky. Nerozhoduje, zda a jaké prohlášení učiní správce konkursní podstaty pojistníkovy podle § 23 konk. ř. č. 64/1921 Sb. z. a n. Neboť prohlásil-li se, že vstupuje do pojistné smlouvy, patří samozřejmě majetkoprávní nároky pojistníkovy z pojistky do konkursní podstaty. Odstoupil-li od smlouvy, změnil pouze podle § 23, odst. 2, konk. ř. původní vzájemné nároky v nároky jiné, což váže i úpadce též co do jeho mimokonkursního jmění. Obmyšlená, jménem uvedená osoba, může odvrátiti zabrání majetkoprávních nároků plynoucích z pojistky do konkursní podstaty tím, že podle § 150, odst. 1 a 3, a § 167 č. 27 zák. č. 501/1917 ř. z. vstoupí do pojistné smlouvy do jednoho měsíce od prohlášení konkursu způsobem uvedeným v odst. 1 § 150 zák. č. 501/1917 ř. z. To se v souzeném případě nestalo a nelze to omluviti tím, že od prohlášení konkursu dne 18. června 1934 do pojistníkovy úmrtí dne 6. července 1934 uplynula jen krátká doba, v níž prý nebyl nezletilý obmyšlené osobě ustanoven kolisní opatrovník, jenž by byl mohl provésti za nezletilého vstup do pojistné smlouvy. Neboť zákon v té příčině nerozlišuje, a ostatně tato překážka není objektivní překážkou včasného vstupu do pojistné smlouvy (§ 878 obč. zák.). Že vstup do pojistné smlouvy lze provésti jen do té doby, dokud se nedostavila pojistná příhoda, jest nepochybné. Neboť dostavením se pojistné příhody se končí pojistný poměr a obmyšlená osoba nabývá přímého nároku na plnění pojistitelovo (§ 132, odst. 1, zák. č. 501/1917 ř. z.) a nemůže již ani splniti předpoklad § 150, odst. 1, téhož zákona, pokud vyžaduje osobního svolení pojistníka. Přes to, že obmyšlený žalovaný nabyl dostavením se pojistné příhody přímého nároku na splnění, nenabyl ho zcela neomezeně, nýbrž jen v takovém omezeném stavu, jaký tu byl v době dostavení se pojistné příhody. Tehdy již byl nárok ten zasažen konkursem, náležel do konkursní podstaty a nakládati s ním byl oprávněn jak správce konkursní podstaty pojistníkovy. Je to stav obdobný tomu, jako když pojistník zatížil nárok na plnění zástavním právem. Nabyli-li tedy žalovaný nároku na plnění, zabraného do konkursní podstaty, nemůže trvati na plnění pojistné sumy, nýbrž může se domáhati jen takových nároků, které mu přísluší podle konkursního řádu. Nejde tu o obligační nárok na vyloučení podle § 47 konk. ř., poněvadž to není nárok, který by v době vyhlášení konkursu nebyl náležel úpadci. Jaký jiný nárok snad přísluší žalovanému podle konkursního řádu, nelze tu řešiti, poněvadž nenamítal, oč jinak svůj nárok opírá. Než věc přece není ještě zralá k rozhodnutí. Nárok odvolatelné obmyšlené osoby ná-

leží do pojistníkovy konkursní podstaty ovšem jen potud, pokud pojistník neučinil takové opatření mezi živými, z kterého by byl obmyšlený nabyt již za života pojistníkovy přímého nároku na plnění pojistitelovo. To se může státi různým právním jednáním, zejména i postoupením nároku (§ 1392 obč. zák.), a postup se může státi i mlčky (§ 863 obč. zák.), anebo i pouhým odevzdáním pojistky odvolatelně obmyšlené osobě. Žalovaný tvrdil, že pojistka s vědomím a souhlasem pojistníka byla v době vyhlášení konkursu již aspoň po dobu tří let v rukou matky žalovaného Boženy S. s tím určením, aby po pojistníkově úmrtí pojistku zpeněžila ve prospěch nezletilého syna (žalovaného), že pojistník nepočítal již řadu let s dotčenou pojistkou pro sebe a že neplatil prémie pro nedostatek peněz, nýbrž že je platila matka obmyšleného. Tím vším se nižší soudy nezabývaly, neučinily potřebná zjištění a neřešily otázku, zda snad tímto způsobem účinně nepostoupil pojistník již před vyhlášením konkursu nárok na plnění pojistitelovo žalovanému. K doplnění řízení v té příčině byl proto nejen napadený rozsudek, ale i rozsudek prvního soudu (§ 510, odst. 1, c. ř. s.) zrušen.

Čís. 16422.

Podstata postupu pohledávek z účtů, na něž postupník (peněžní ústav) poskytuje postupiteli úvěr a které jsou určeny k zajištění úvěru poskytnutého postupiteli, záleží na rozdíl od zmocnění k inkasu (inkasomandátu) v tom, že se postoupená pohledávka pokládá ve vztahu k postoupenému dlužníku za pohledávku postupníkovu se všemi věřitelskými právy, zejména s právem vybrati a soudně vymáhati postoupenou pohledávku vlastním jménem a na účet postupitelův. Postoupený dlužník jest povinen plniti postupníku celou pohledávku a nejen to, co má postupník za postupitelem ještě k pohledávání.

I když byl úvěr poskytnutý postupníkem postupiteli úplně uhrazen, nepřechází pohledávka postoupená k zajištění úvěru ipso iure na postupitele. Postupitel má v takovémto případě proti postupníkovu jen obligační nárok na zpětné postoupení (recessi) celé pohledávky nebo jejího zbytku anebo na vydání částky, která mu byla postoupeným dlužníkem zaplácena nad úvěrovou pohledávku. Dokud postoupená pohledávka nebyla zpět postoupena, není postoupený dlužník oprávněn platiti jinému než původnímu postupníkovu.

(Rozh. ze dne 26. října 1937, Rv I 1034/37.)

Firma Ing. J. H., společnost s r. o. v Ú., dodala žalované firmě »N.«, zapsanému společenstvu s ručením omezeným v P., na její objednávku větrací zařízení, za které účtovala 18.810 Kč. Účtovaná částka byla postoupena diskontnímu družstvu při Č. bance v P. se všemi právy. Žalovaná firma vzala postup pohledávky na vědomí a prohlásila dopisem z 25. ledna 1932, že účet uznává za správný a že platy naň bude konati